

DOM PO MJERI SVIH UČENIKA: PUT PREMA INKLUZIVNOJ DOMSKOJ KULTURI

Eli Pijaca Plavšić
Hotel Kaj, Marija Bustrica, 13.listopada 2023.

INKLUZIJA JE...

- Inkluzivnom kulturom odgojno – obrazovne ustanove osigurava se akademski i socio-emocionalni rast i razvoj svih učenika, prije svega marginaliziranih učenika: onih s različitim kulturnim podrijetlom, iskustvima i načinima rada, različite dobi, seksualne orijentacije, roda, fizičkih sposobnosti, socio-ekonomskog statusa itd.
- Očekuje se da će se inkluzivnom kulturom ukloniti prepreke potpunom i ravnopravnom sudjelovanju sviju kako bi se osnažili pojedinci, skupine učenika ili odraslih u nepovoljnom položaju, kao i povećalo njihovo ravnopravno sudjelovanje u školi i društvu u cjelini.

U kojoj mjeri vidimo, prihvaćamo i kako reagiramo na različitosti u našim odgojno – obrazovnim ustanovama i možemo li to raditi bolje?

Ravnateljski pristup inkluziji

Uloga ravnatelja u mijenjanju kulture odgojno – obrazovnih ustanova u cilju stvaranja jednakih šansi za svako dijete!

- Tradicionalno se odgojno-obrazovni sustav više fokusira na sličnosti nego na razlike među učenicima i drugim dionicima: „Imamo istu djecu, iste dobi u istom razredu s istim nastavnicima, ali...”
- Razlike se tiču:
 - podrijetla učenika;
 - njihovih sposobnosti za učenje i stilova učenja;
 - socio-ekonomskog statusa;
 - ostalih razlika među školskim dionicima (uključujući učitelje i druge djelatnike škola).

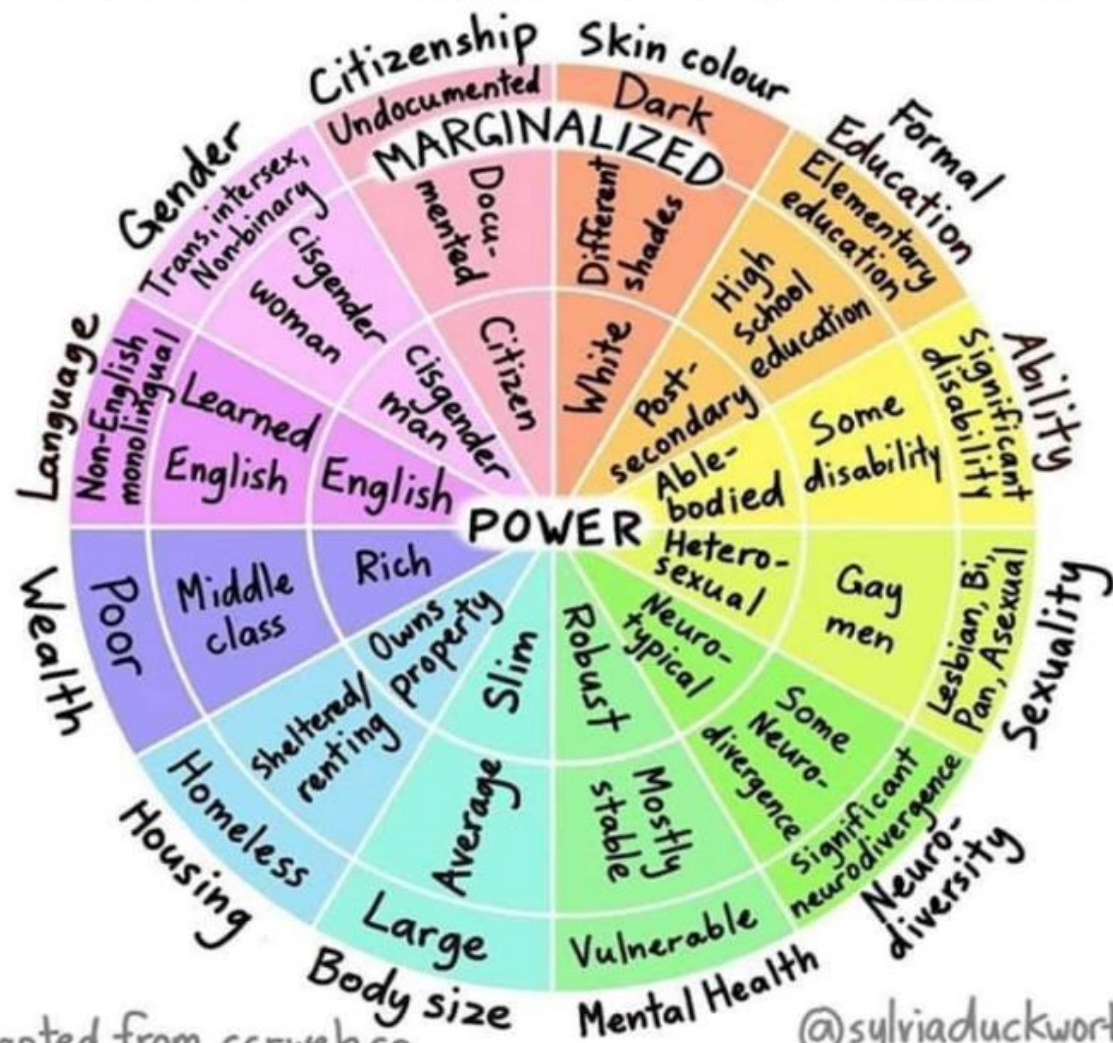
SKUPINE U NEPOVOLJNOM POLOŽAJU

Društvene i obiteljske okolnosti:	Individualne karakteristike:
<ul style="list-style-type: none">• niži socioekonomski status i siromaštvo• mjesto življenja (u ruralnim, udaljenim i izoliranim područjima)• pripadnost nacionalnoj, jezičnoj i/ili vjerskoj manjini• status izbjeglice, migranta i tražitelja azila; djeca bez pratnje; ekonomski migranti• otežavajuće obiteljske okolnosti (jednoroditeljske obitelji, samohrani roditelji, konfliktni obiteljski odnosi, roditelji devijantnog ponašanja, zlostavljanje ili zanemarivanje u obitelji i dr.)• djeca u alternativnoj skrbi• izloženost izvanrednim okolnostima poput prirodnih katastrofa, ratova, pandemija i dr.	<ul style="list-style-type: none">• razvojni rizici i razvojna odstupanja• problemi u području ponašanja i/ili mentalnoga zdravlja• specifične teškoće u učenju (npr. disleksija, disgrafija, ADHD)• teškoće u razvoju i invaliditet (npr. senzorička oštećenja, intelektualne teškoće, motorički poremećaji, poremećaj iz spektra autizma)• kronične bolesti• traumatsko iskustvo (npr. smrt jednog roditelja)• darovitost• LGBTIQ+ identitet• spol (koji može rezultirati nejednakim ishodima, npr. zbog stereotipnih rodnih uloga)

Pripadnost i isključenost

Kotač moći/privilegija

WHEEL OF POWER/PRIVILEGE

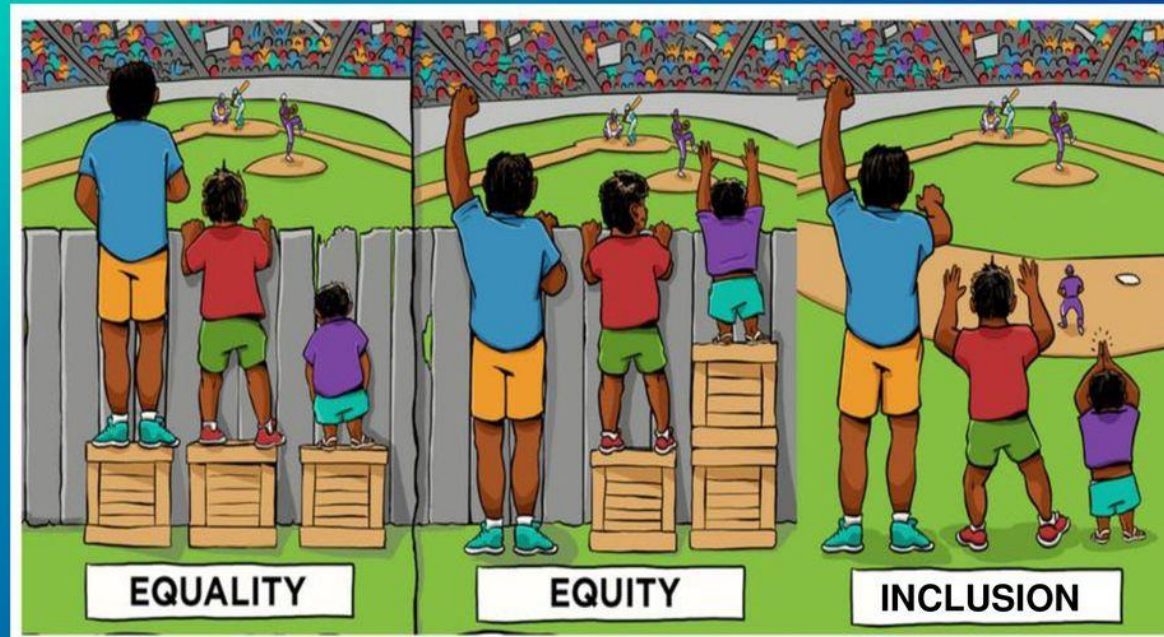

Adapted from ccrweb.ca

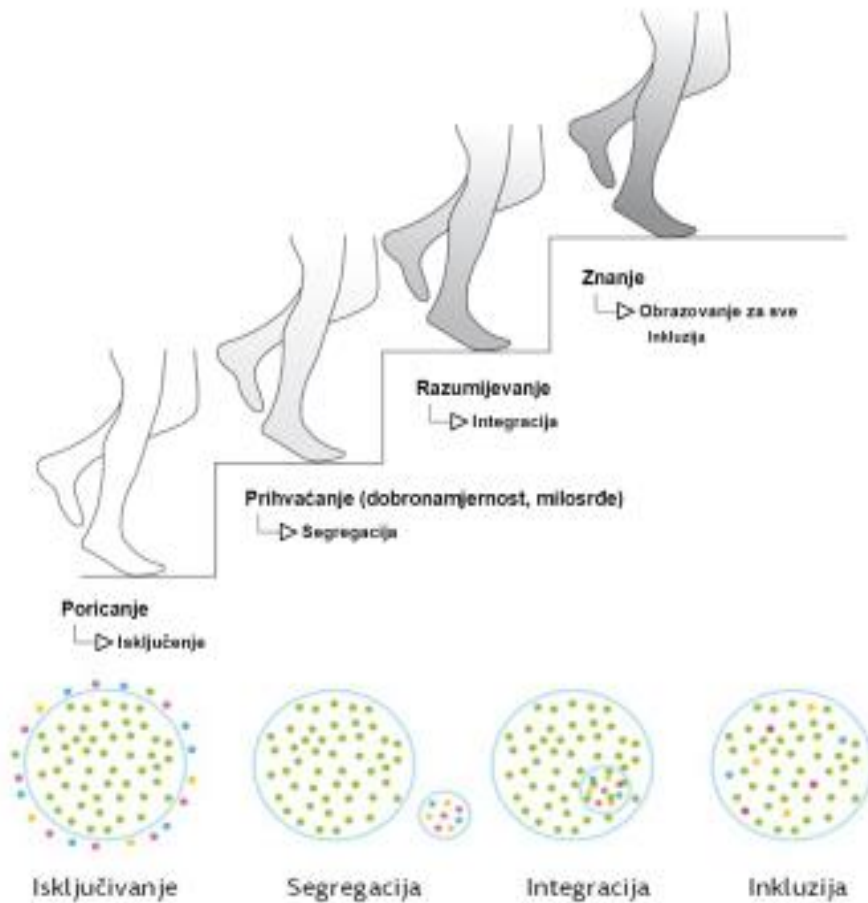
@sylvriaduckworth

Equality (jednakost)
Equity (pravičnost)
Inclusion (uključivost)

CONTEXT: Equality vs. Equity vs. Inclusion

Isključivanje, segregacija, integracija i inkluzija

Obrazovanje – inkluzivan pristup

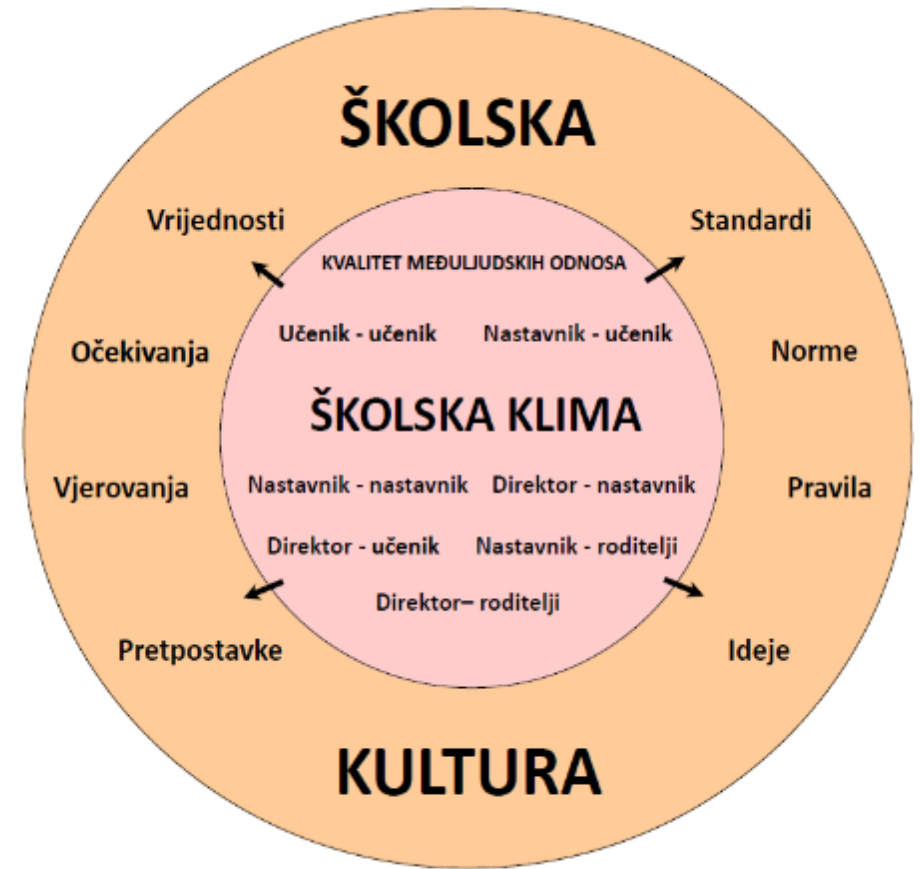
Promatranje obrazovanja kroz prizmu inkluzije implicira promjenu perspektive, od toga da je dijete problem prema tome da je obrazovni sustav problem koji može biti riješen kroz inkluzivan pristup.

Kultura ≠ klima

- Klima: “Kakva je vremenska prognoza danas? Sunčano? Oblačno? Kišovito? Vjetrovito?”
- Kako se TRENUTNO osjećam zbog toga?”
- Kultura: “Kakva su godišnja doba tamo gdje živimo? Kako se zbog toga ponašamo i živimo?”

”Kultura škole je set normi, vrijednosti i vjerovanja, rituala i ceremonija, simbola i legendi koje čine “osobnost” škole”.

(Deal i Peterson, 2016)

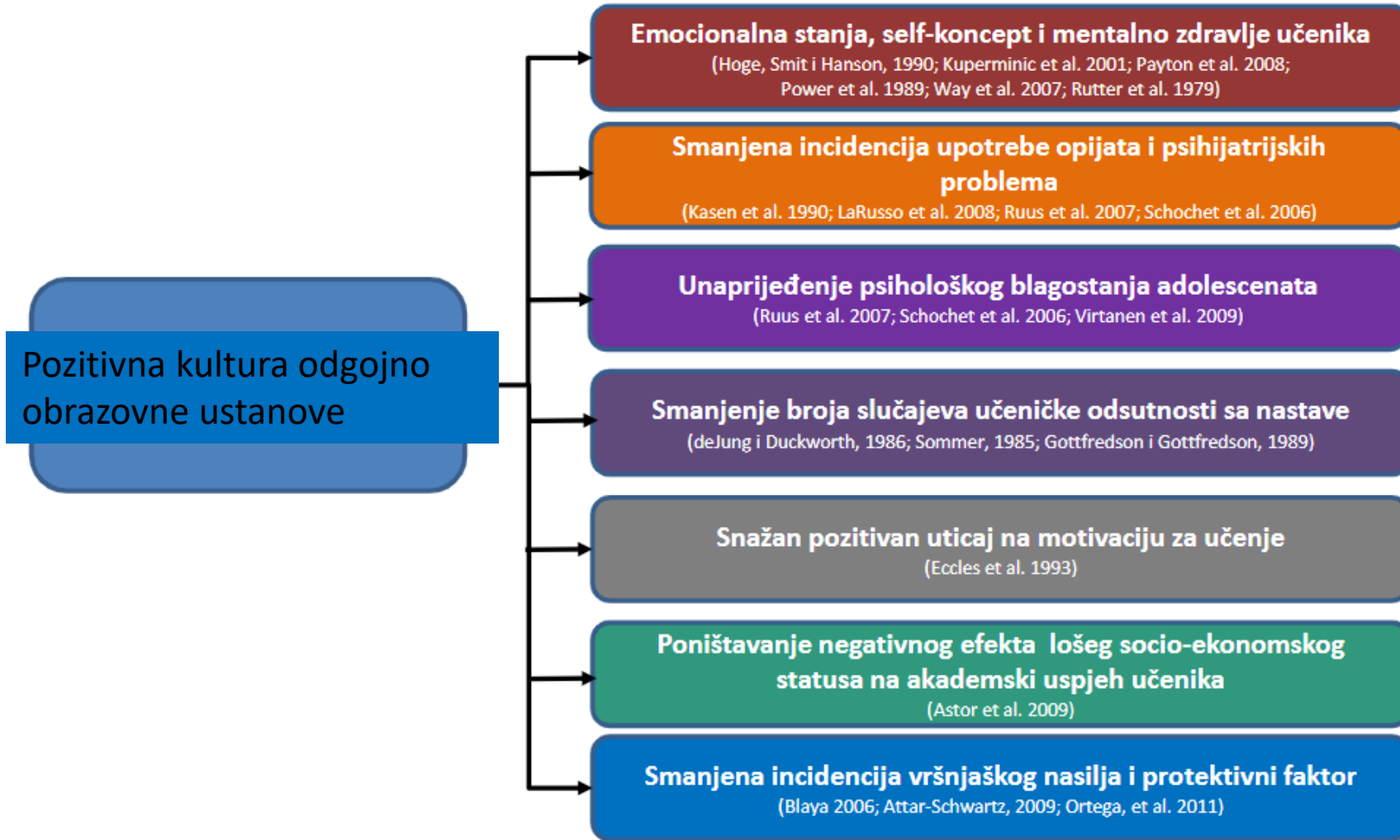
Kulturološki ledenjak

Vidljivi aspekti kulture
su lakši za promijeniti.

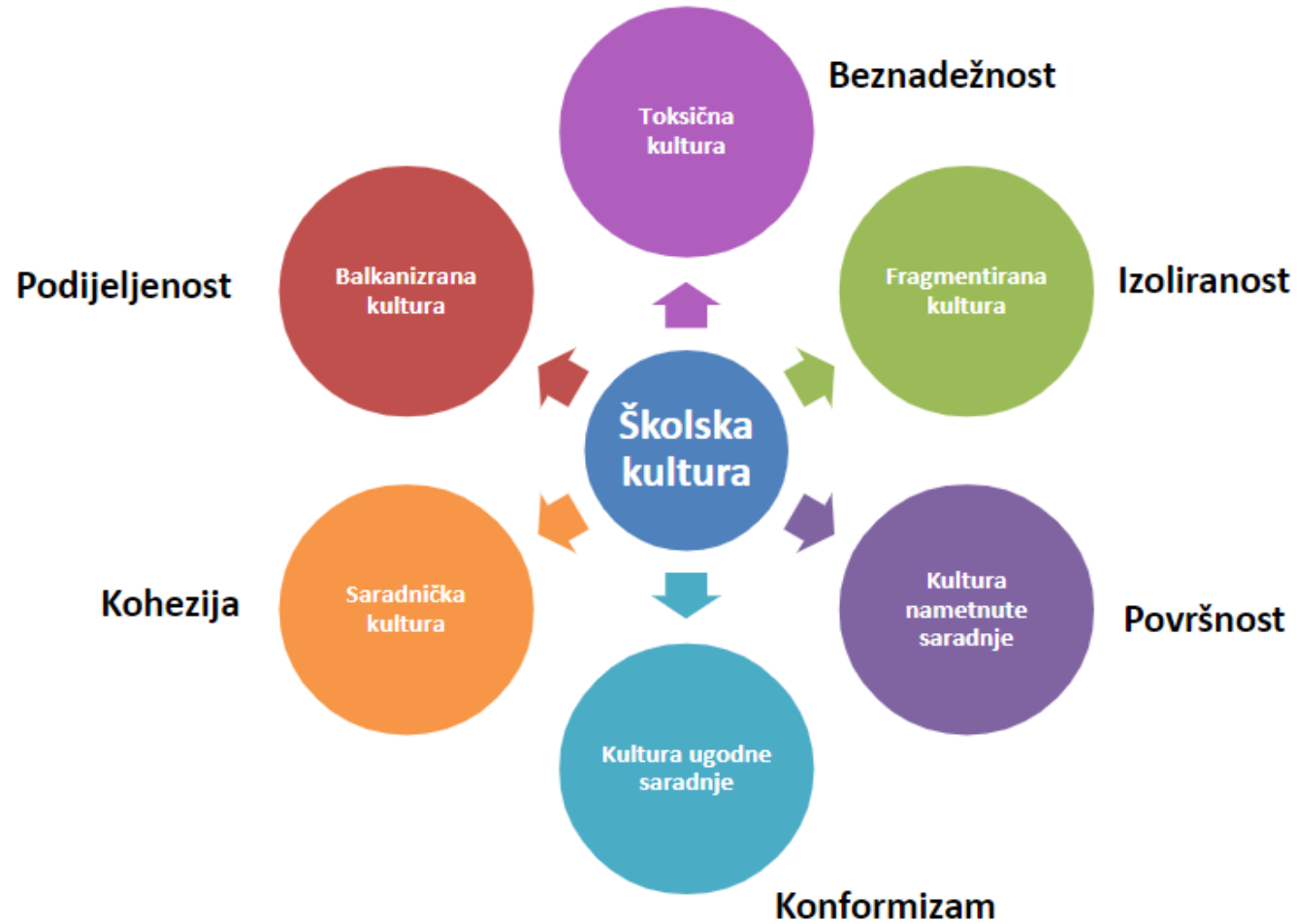

Nevidljivi aspekti kulture
su teži za promijeniti.
**Mandat nije dovoljno
dug 😊**

Neki od ishoda pozitivne školske kulture

Tip kulture O-O ustanove

Adaptirano prema: Deal, T. E., & Peterson, K. D. (2016). *Shaping school culture*. John Wiley & Sons.

Inkluzivna kultura

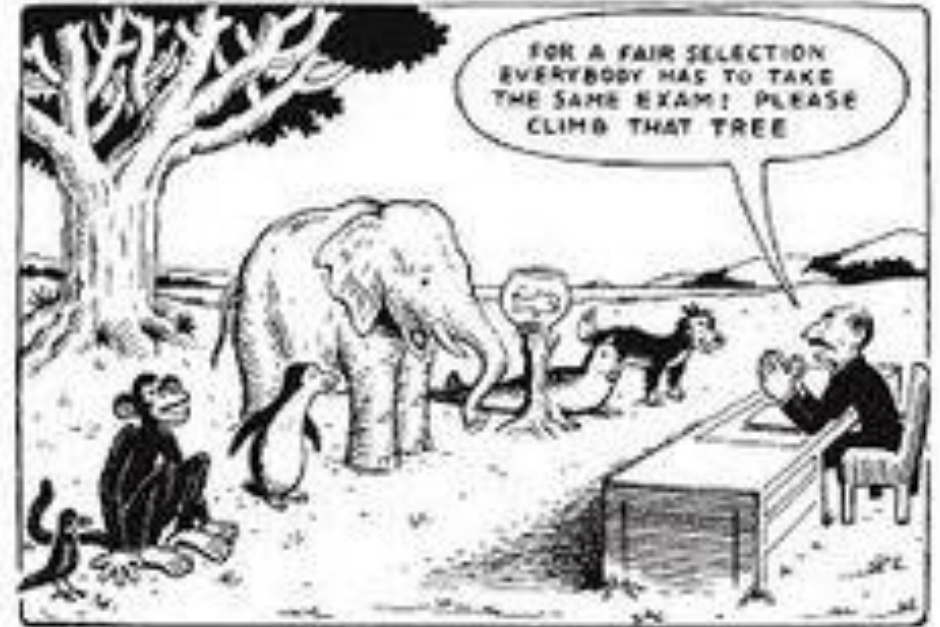
... sigurna, poticajna zajednica, koja prihvaća sve i surađuje sa svima, u kojoj se svi uvažavaju, i koja je temelj za najveća ostvarenja svih članova zajednice. Ona razvija zajedničke inkluzivne vrijednosti, koje se prenose svim novim zaposlenicima, učenicima, roditeljima/starateljima i članovima uprave. Načela i vrijednosti inkluzivne školske kulture usmjeravaju odlučivanje o politici ustanove i o svakom trenutku prakse u učionicama, tako da razvoj ustanove postane kontinuiran proces.

(Indeks inkluzije, T. Booth & M. Ainscow)

KOLIKO JE INKLUZIVAN MOJ UČENIČKI DOM?

Inkluziju u odgojno – obrazovnoj ustanovi postićemo kontinuiranim pregledom onoga što radimo postavljajući si sljedeća ključna pitanja:

- postižu li svi naši učenici najbolje moguće rezultate?
- postoje li razlike u postignućima različitih skupina djece?
- što radimo za onu djecu za koju znamo da ne postižu najbolje?
- jesu li naše akcije učinkovite? Kako to znamo?
- jesmo li uspješni u promicanju jednakih mogućnosti za sve naše učenike?
- priprema li naš domski kurikulum učenike za život u raznolikom društvu?
- promoviramo li sve naše aktivnosti koje provodimo kako bismo uključili sve učenike?

Osnovne postavke – PRIMJER INKLUZIVNE politike na razini učeničkog doma

Svi učenici uče zajedno

Pružamo pomoć i podršku svim odgojno obrazovnim radnicima

Usmjereni smo na sposobnosti svakog učenika, a ne na njegove/njene poteškoće

Ulažemo u profesionalni razvoj odgojno - obrazovnih radnika

Poštujemo individualni stil učenja svakog učenika

Vodimo brigu o potrebama svakog učenika

Poštujemo različitosti

Slavimo različitosti među našim učenicima

Promičemo uzajamno poštovanje i empatiju prema svim učenicima

Inkluzivno obrazovanje uključuje:

- Tretiranje svih učenika i nastavnika jednako
- Povećanje participacije učenika u životu o-o ustanove
- Restrukturiranje kulture, politika i praksi kako bi one odgovarale različitim potrebama učenika
- Uklanjanje barijera koje onemogućuju svim učenicima jednak pristup učenju i sudjelovanju.
- Učiti iz svih pokušaja prevladavanja barijera koje onemogućavaju pristup i sudjelovanje učenicima kako bi u budućnosti i šira zajednica mogla naučiti nešto od nas.
- Na različitost učenika gleda se kao na resurs, a ne kao na problem.
- Naglašava se uloga ustanove u razvoju zajednice i izgradnje zajedničkih vrijednosti kao i povećanja obrazovnih postignuća.
- Poboljšavanje odnosa između doma i zajednice
- Prepoznavanje toga da je inkluzija u obrazovanju usko povezana s inkluzijom u društvu.

PODRUČJA

- PRIHVAĆANJE RAZLIČITOSTI
- MULTIKULTURALIZAM I INTERKULTURALIZAM
- UČENICI S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU
- DAROVITI UČENICI
- UČENICI PRIPADNICI NACIONALNIH MANJINA I UČENICI MIGRANTSKOG PODRIJETLA
- UČENICI KOJI DOLAZE IZ OBITELJI SLABIJEG EKONOMSKOG STATUSA
- UČENICI KOJI PRIPADAJU BILO KOJOJ MANJINSKOJ ILI RANJIVOJ SKUPINI

.....koja još?

Kako su nam djeca danas?

Istraživanje Pozitivan razvoj adolescenata, ERF, Zagreb (2019)

Obuhvaćeno je 10 138 učenika od prvog do četvrtog razreda srednje škole, iz ukupno 77 škola (25 škola iz grada Zagreba te 52 škole iz Osijeka, Varaždina, Pule i Splita)

13% učenika markiralo 2 ili više dana u posljednjih mjesec dana

38,8% barem jednom u posljednjih mj. dana svjedočilo vršnjačkom nasilju, a 18,1% je bilo žrtva

60,7% nikada ili rijetko voli ići u školu

73,4% učenika planira ići na fakultet ili neku visoku školu

52% učenika smatra da ih škola potiče na razmišljanje i stvaranje novih ideja

61,2% je zadovoljno svojim nastavnicima, dok 63,4% navodi da ih nastavnici poštuju

visoko je percipirana podrška prijatelja i ostalih odraslih izvan doma

djevojke i mladići podjednako privrženi školi, djevojke više predane školskim obavezama

veća privrženost školi - manje anksioznih simptoma

veća predanost školi - razvijenija emocionalna kompetentnost

U RAZREDNOME
ODJELU OD

25

UČENIKA,

5

IH SE SUOČAVA
S PROBLEMIMA
MENTALNOGA
ZDRAVLJA.

OD NJIH 5 SAMO

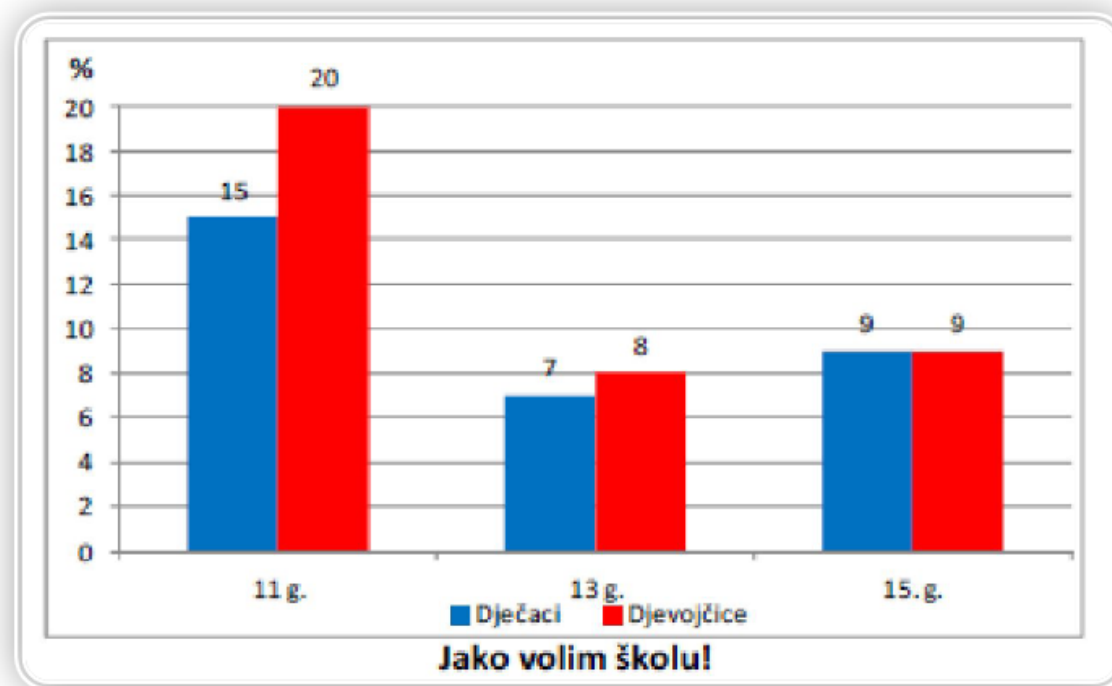
1

DOBIVA
STRUČNU
POMOĆ.

HZJZ, 2019.

VOLIM IĆI U ŠKOLU....

- 42,2% učenika 5. razreda i 60,9% učenika 8. razreda ne voli ići u školu (Jokić i sur., 2019)
- Bezinović i suradnici (DNŽ i PGŽ, 2016.)

Identificirani problemi obrazovnih nejednakosti na razini sustava srednjoškolskog obrazovanja (TEMCO, 2023)

- Postoje izazovi vezani uz mentalno zdravlje, stres i anksioznost na razini populacije srednjoškolaca.
- Učenici gimnazija su izloženiji izazovima mentalnog zdravlja, stresa i anksioznosti.
- Učenici strukovnih škola imaju veći broj izostanaka s nastave od učenika gimnazija.
- Postoje razlike u nepovoljnom iskustvu učenja prema spolu: djevojke iskazuju veći stres, dok mladići imaju veći broj neopravdanih izostanaka.
- Učenici s teškoćama su izloženi brojnim izazovima koji utječu na njihovu dobrobit u školama.
- Uspjeh u srednjoj školi i aspiracije za nastavak obrazovanja povezani su sa socioekonomskim i sociokulturnim porijeklom učenika
- Djeca iz obitelji s manje kvalitetnim interakcijama u obitelji imaju niži uspjeh u školi
- Siromaštvo i nejednakosti vezane uz obiteljski socioekonomski i sociokulturni status kao izrazito snažan izvor obrazovnih nejednakosti koji oblikuje obrazovne uvjete i kvalitetu života učenika.
- Česta manjkavost javnih servisa u manjim sredinama (npr. pravovremena psihološka pomoć izvan škole; rana intervencija i stručna podrška za djecu s teškoćama u razvoju).

MLADI U HRVATSKOJ 2019. - Stanje

Slaba zainteresiranost za politiku

Među mladima je primjetan demokratski deficit

- Prihvaćaju demokraciju, ali i autoritarni način vladanja
- Nedostatno shvaćanje demokratskih načela
- Raširenost ksenofobnih stavova
- Niska politička participacija

75% mladih smatra kako se njihov glas treba više čuti u politici

2/5 smatra da mladi ne uživaju dovoljno prava

Najviše vjeruju represivnim institucijama (vojska i policija)

Hrvatske političke institucije na dnu ljestvice

Ne očekuju poboljšanje ekonomskog stanja u narednih 10 godina

Izvor: Gvozdanović i dr. (2019), Mladi u Hrvatskoj, Friedrich Ebert Stiftung

PITANJE POVJERENJA U LJUDE (IDIZ 2023)

- Gotovo 93 posto učenika trećih razreda SŠ smatra da obično i gotovo uvijek treba biti oprezan u odnosu s ljudima.
- Niže povjerenje jedino u Rusiji i Bugarskoj.
- U općoj populaciji stupanj povjerenja je 21 posto.
- Povjerenje dominira u državama poput Norveške i Danske, Austrije i Češke, pa čak i u SAD-u.
- 13-godišnjaci vjeruju isključivo (po redoslijedu povjerenja)
 - roditeljima,
 - prijateljima,
 - liječnicima
 - svećenicima,
 - policajcima,
 - učiteljima,
 - znanstvenicima,
 - učenici iz razreda,
 - političari (60 posto da im se uopće ne može vjerovati)
 - novinari i nepoznate osobe.

Najveći pad povjerenja utvrđen na prijelazu iz šestog u i inače teški sedmi razred osnovne škole.

Rizični faktori socio-emocionalnog razvoja

- INDIVIDUALNI (temperament, spol, karakterne osobine, bolesti, posebne potrebe djeteta)
- OBITELJSKI (stil odgoja, komunikacijski stil, osobine i stanja roditelja, trauma, nasilje, bolesti, ovisnosti, gubitak...)
- OKOLINSKI (škola, zajednica, susjedstvo, kultura, vršnjaci)
- INTERAKCIJA FAKTORA (npr. privrženost; odnosi)

Posljedice nepovoljnih rizičnih faktora:

- emocionalne poteškoće i poremećaji;
- smetnje ponašanja (i učenja)

ZAŠTITNI ČIMBENICI: PRIMJER LISTA OSOBINA OTPORNOSTI KOD DJECE

- *Dijete ima nekog tko ga bezuvjetno voli*
- *Postoji odrasla/starija osoba izvan obitelji kojoj se može povjeriti*
- *Pohvaljeno je za samostalnost*
- *Može računati na obitelj*
- *Poznaje nekog poput koga želi biti*
- *Vjeruje da će stvari ispasti u redu.*
- *Čini lijepo stvari za druge, zbog kojih je voljeno.*
- *Vjeruje u moć nečeg što ne možemo vidjeti.*
- *Želi pokušati nove stvari.*
- *Voli uspjeti u onom što radi.*
- *Vjeruje da može utjecati na događaje oko sebe.*
- *Voli sebe.*
- *Može se koncentrirati na zadatak duže vrijeme.*
- *Ima smisla za humor.*
- *Radi planove.*

(Grotberg)

ZAŠTITNI FAKTORI

- Pozitivni odnosi
- Jasne i dosljedne granice
- Učenje životnih vještina
- Brižnost i podrška u odnosu prema učenicima
- Visoka očekivanja
- Smisljena uključenost u aktivnosti

ŠTO ODGOJNO-OBRAZOVNA USTANOVA MOŽE PODUZETI ZA MENTALNO ZDRAVLJE UČENICA I UČENIKA

Primarna prevencija

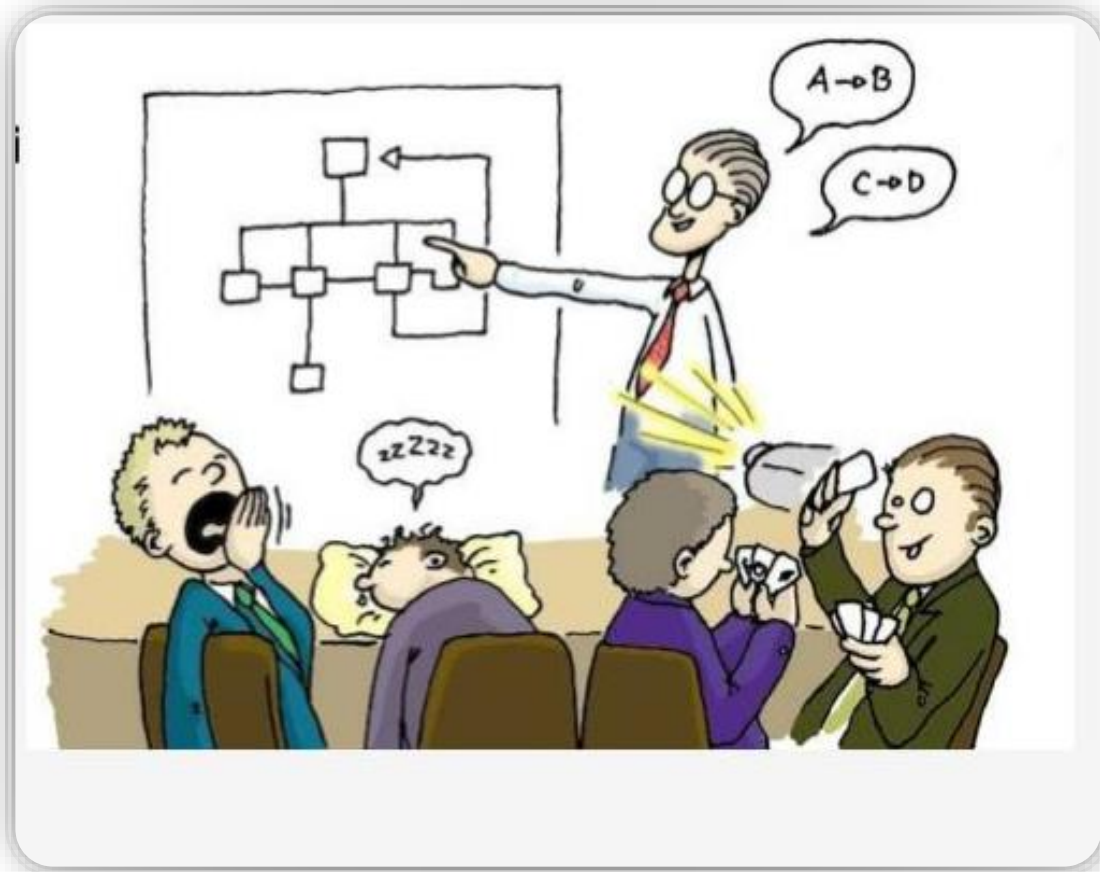
- Preventivni programi
- Učenje o mentalnom zdravlju
- Učenje socio-emocionalnih vještina
- Učenje o prevenciji nasilja i diskriminacije
- Izvannastavne aktivnosti
- Stvaranje okruženja usmjerenog na dobrobit djece i mladih

Sekundarna prevencija

- Rad s djecom u riziku, ranjivom djecom, djecom u krizi i djecom koja iskazuju blaže smetnje
- Individualno savjetovanje
- Pomoć u učenju
- Savjetovanje roditelja
- Uključivanje u ciljane radionice, školske projekte i izvannastavne aktivnosti

Tercijarna prevencija

- Dijagnostika poteškoća učenica i učenika i pravovremeno upućivanje u tretman
- Suradnja sa službama socijalne zaštite i mentalnog zdravlja
- Bliska suradnja s roditeljima

Hvala na pažnji 😊!

epijaca@gmail.com